

Konsernipalvelut
Elinkeino- ja kilpailukykypalvelut

6.4.2018

Työ- ja elinkeinoministeriö
kirjaamo@tem.fi

Viite

Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle julkisten työvoima- ja yrityspalveluiden väliaikaisesta järjestämisestä koskevaksi lainsäädännöksi (TEM020:00/2018)

Lausuntopyynnön mukaan julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettua lakia muutettaisiin siten, että työ- ja elinkeinoviranomaisten lisäksi myös palveluntuottajat voisivat hoitaa työnhakijan palveluprosessiin liittyviä tehtäviä. Työttömyysturvalakiin ja eräisiin muihin lakeihin tehtäisiin tähän liittyvät muutokset.

Nykyisen lain mukaan työnhakijan haastattelu, palvelutarpeen arviointi ja työllistymissuunnitelman tekeminen on säädetty työ- ja elinkeinoviranomaisen tehtäväksi, eikä yksityisten palveluntuottajien osaamista ole siten voitu hyödyntää täysimääräisesti. Nyt esitettyjen muutosten perusteella näitä viranomaistehtäviä olisi mahdollista siirtää myös palveluntuottajien hoidettaviksi.

Muutokset tukevat valmistautumista maakunta- ja kasvupalvelu-uudistuksen voimaantuloon. Tavoitteena on edistää kasvupalvelumarkkinoiden rakentumista kehittämällä julkisiin työvoima- ja yrityspalveluihin liittyviä järjestäjä-tuottajamalleja.

Lahden kaupungin lausunto

Lakiluonnoksen antamat uudet mahdollisuudet näiltä osin on kannatettava suuntaus maakuntauudistukseen valmistauduttaessa. Kasvupalvelut tuotetaan jatkossa suurelta osin kilpailullisella tuotantomallilla, joten uuden palvelurakenteen pilotointi ja asiakkaan valinnanvapauden edistäminen hyvissä ajoin ennen vuotta 2020 on sinänsä perusteltua.

Nyt ehdotettua muotoa parempi vaihtoehto olisi kuitenkin kokeilulaki-tyyppinen kokonaisuus, jonka kokemusten perusteella olisi mahdollista luotettavammin arvioida muun muassa työllisyshoidon kokonaishallintaan, viranomaisvastuiden siirtämiseen, palveluntuottajien muuttuvaan rooliin ja kustannuskehitykseen liittyviä vaikutuksia laajemmin. Nyt esitettyjen muutosten taloudelliset ja toiminnalliset riskit ovat huomattavat, joten mahdollisten vaikutusten perusteellisempi arviointi on tarpeen.

Lakiluonnoksen yleisperusteluiden johdanto-osassa mainitaan, että yksityisten palveluntuottajien roolia erityisesti helpoimmin työllistyvien palveluissa lisätään. Samaan on syytä pyrkiä myös vaikeammin työllistyvien ryhmien kohdalla, sillä heidän palvelutarpeidensa kirjo on pääsääntöisesti laajempi kuin helpoimmin työllistyvillä. Silti vaikeasti työllistyvien kohderyhmissä on paljon sellaisia työnhakijoita, joiden työllistyminen mahdollistuu moniammatillisen yhteistyön tuloksena.

Nykysysteemissä on huomattavaa, että palveluntuottajia on kyllä melko paljon, mutta erikoistuneita, syvällisiä tai täsmällisiä palveluita tuottavia osajia on rajoitetusti ja tarpeeseen nähden ehdottomasti liian vähän. Tätä markkinaa on syytä pyrkiä vahvistamaan.

Parhaimmillaan ko. lakimuutos uudistaa ja monipuolistaa nykyisin kovin yksipuolista palvelumarkkinaa sekä laajentaa osaavien palveluntuottajien tarjontaa. Pää tavoitteena tulee olla työllisyyspalveluiden tosiasiallisen vaikuttavuuden parantuminen, uudet palveluinnovaatiot sekä aito asiakaslähtöisyys, jolloin asiakkaan on mahdollista saada nykyistä paremmin tarvitsemansa ja hänelle yksilöllisesti räätälöidyt palvelut oikea-aikaisesti. Palveluprosessit tulee rakentaa työllisyystoimijoiden yhdessä tunnistamien asiakastarpeiden pohjalta ja ne tulee integroida asiakkaan näkökulmasta sujuvaksi kokonaisuudeksi.

Tässä vaiheessa ei ole arvioitavissa kovinkaan tarkasti sitä, kuinka paljon ja mitä palveluita palveluntuottajat tulisivat järjestämään. Tärkeää kuitenkin on, että kasvupalveluiden prosessit rakennetaan mahdollisimman yksinkertaisiksi ja eri toimintojen välisistä päällekkäisyyksistä pyritään eroon.

Maakuntien yleiskatteellisen rahoituksen ongelmaksi tullee muodostumaan tarpeeseen nähden liian vähäinen resursointi muun muassa työllisydenhoitoon, joten lain mahdollistama systemaattinen ja aiempaa syvällisempi markkinavuoropuhelu voi auttaa kohdentamaan kasvupalveluresurssit nykyistä tarkoituksenmukaisemmin.

Kasvupalvelu-uudistuksen yleisenä tavoitteena on työmarkkinoiden kohtaanto-ongelman helpottaminen sekä julkisten resurssien painottaminen aktivointitoimenpiteisiin. Yksityisten palveluntuottajien tuottama osuus työnhakijoiden palveluista riippuu siitä, kuinka hyvin markkinat käynnistyvät ja kuinka tarkoituksenmukaisena maakunta näkee ostopalvelujen laajentamisen.

Riskinä on, ettei joillekin alueille tai asiakasryhmille muodostu riittäviä markkinoita. Tässä yhteydessä tulee pitää erityistä huolta siitä, että maakuntien hankintaosaaminen on ajan tasalla ja että pelkkien suoritteiden ostamisen sijaan painotetaan myös työllisyystoimien todellisia tuloksia. Myös pienille ja kolmannen sektorin palveluntuottajille sekä kunnille on tärkeää taata mahdollisuus olla työllisydenhoidossa täysipainoisesti mukana.

Uudet mahdollisuudet palveluiden tuotannossa, niiden innovatiivisissa sisällöissä ja toiminnan vaikuttavuudessa ovat tarpeen. Jos ja kun maakunta järjestäjänä hyväksyy palveluntuottajat tietyillä kriteereillä, ja samalla päättää mitä ja missä palveluja tuotetaan, on ensiarvoisen tärkeää että järjestäjä-tuottaja-mallin taustalla on riittävä alueellisen työllisyysverkoston yhteiseen kokemukseen perustuva tietämys saatavilla olevista ja muista tarvittavista palveluista.

Kasvupalveluiden allianssimalliin perustuvat pilotit tarjoavat hyviä mahdollisuuksia maakunnan, kuntien ja potentiaalisten palveluntuottajien välillä, jos niissä todella korostetaan aitojen yhdyspintojen rakentumista ja joustavan yhteistyön merkitystä sekä tasavertaista kumppanuutta toimijoiden kesken.

Lakiluonnoksessa mainitaan palveluntuottajien oikeudesta saada työnhakijan työhaun kannalta oleellisia tietoja työhallinnon tietojärjestelmästä. Tämä sisältää riskin työnhakija-asiakkaan kannalta, mutta jos tietosuojasta ja palveluntuottajien valvonnasta huolehditaan asianmukaisesti, on kyseessä periaatteessa hyvä uudistus.

Tiedonsaanti- ja toimintamahdollisuuksia tulee kuitenkin ehdottomasti laajentaa siten, että myös työnhakijan kotikunnalla on työllisyshoidon kannalta riittävän laajat toimintavaltuudet yleisesti ja erikseen oikeudet myös työhallinnon asiakastietojärjestelmiin. Siten kunnilla olisi nykyistä ja nyt esitettyä mallia paremmat mahdollisuudet vastata asukkaidensa palvelutarpeisiin.

Kasvu ja työllisyys säilyvät jatkossakin vahvasti kuntien roolina ja ne satsaavat työllisyystoimiin merkittäviä resursseja. Myös kunnille uudistuksessa jäävät työmarkkinatukivastuut puoltavat niiden toimintavaltuuksien laajentamista ja oikeutta saada tarvittavat asiakastiedot työhallinnon asiakastietojärjestelmistä.

Lahden kaupunki suhtautuu lakiluonnokseen periaatteessa myönteisesti, mutta edellyttää että lakiluonnoksen jatkovalmistelussa tässä lausunnossa mainittuihin työllisyshoidon kokonaishallintaan, taloudellisiin ja toiminnallisiin riskeihin, työnhakija-asiakkaiden palveluihin ja oikeuksiin, palveluntuottajien monimuotoisuuteen ja valvontaan sekä kuntien tiedonsaantioikeuksiin ja toimintamahdollisuuksiin tehokkaan työllisyshoidon takaamiseksi kiinnitetään erityistä huomiota.

Lakimuutoksen pitäisi mahdollistaa nykyisten menestyksellisten työllisyyskokeilujen toimintatavan jatkaminen ja laajentaminen uusille kaupunkiseuduille. Lahden kaupunki on kiinnostunut erilaisista työllisyyskokeiluista ja -piloteista, mikäli lainsäädäntö tämän mahdollistaa.

Allekirjoitus

Lahden kaupunki
Elinvoima- ja kilpailukykypalvelut

Mari Kuparinen
yhteysjohtaja

Lisätiedot

Sami Kuikka
työllisyysasioiden päällikkö
050 398 5411
sami.kuikka@lahti.fi